

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Responsa De Ivre Canonico Præsertim Novissimo

Zype, Frans van den

Antverpiæ, M. DC. XLV.

Resp. III. De Noualium immunitate à regularibus cultorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73071)

veniant, nec seruetur antiqua, quã diximus prohibitio, tamen dicendum est permutationem quam fecit Capitulum S. G. cum laico de decimis I. & iure patronatus, seu personatus sui, cum decimis illius B. & confirmationem sui Episcopi non posse subsistere, obstante d. c. ad hęc. d. c. quamuis. c. peruenit. r. g. 4. c. bene quidem. c. venerab. de consir. vtili vel inutil. quamuis enim in vicem videantur recuperari ab ecclesia aliã decimã, pridem laicales; non tamen ideo harum alienatio permiffa est: nam & permutatio in hac materia ad alienationem pertinet. c. 1. X. c. vnic. de reb. eccl. non alienand. in extravag. com. idque multò magis hęc obtinet ideo, quod longè impar sit quã recuperatur ei, quã alienatur. ideoque laicus graue pretium superaddidit.

Vt omittamus ius patronatus & personatus hic spirituale esse, & titulum quo possedit Capitulum istas decimas: scilicet per incorporationem d. personatus, non verò ius patronatus & personatus venire in consequentiam vniuersitatis bonorum: sed esse causam dominij, & possessionis: ideoque multò magis illius iuris spiritualis laicum incapacem esse: & simoniam videri in contractum obrepere. quare antiqua forma erit, vt decima laicalis emeretur per ecclesiasticos à laicis; ius patronatus illis donaretur: at ecclesiastici donare non possunt, quia nec alienare.

Accedit quod diocesanus hic, de cuius assensu citati canones loquuntur, accipiendus sit de loco beneficij; non autem beneficiarij, quia quãuis dispositio beneficium spectans pertinet ad diocesenum situs. c. omnes basilica, 16. q. 7. non autem Ordinarium loci, vbi degit beneficiarius. adeoque incorporationis solutio spectat ad eum, qui vnire potest. quia eius est soluere cuius est ligare. ideoque non satis est Episcopum Ordinarium

Capituli consensisse; sed requiritur in quacumque dispositione consensus Ordinarij ipsius beneficij. & sic intelligendum venit Concilium Trid. circa vniones reuendendas f. 7. c. 6.

RESPONSVM III.

De Noualium immunitate à regularibus cultorum.

Ab annis plusquam 500. cepit monasterium de V. in eoque loco instituit, destituitque pastores, religiosos, pleno iure, sine Ordinarij interuentu: iuxta c. 3. 6. in eccl. X. de privileg. decimarum partem tertiam collegit, ac de terris, quas sumptu aut operis suis coluit, decimas non soluit. conuenitur à Capitulo B. quod alias duas tertias ibidem ex donatione quondam Arnulphi magni an. 961. ibidem obtinet, pro immunitate sua probanda, iuxta l. 1. & 2. D. de except. obijcit priuilegia, & possessionem.

Prius est Innocentij III. an. eius tertio, id est Domini 1200. 4. Kalend. Augusti, decimas, inquit, laborum seu nutrimentorum suorum spectis priuilegij Apostolica Sedis, extorserint: alterum 4. non. Augusti eiusdem anni. Sane, inquit, noualium vestrorum quæ proprijs manibus aut sumptibus colitis, sine de nutrimentis animalium vestrorum nullus à vobis decimas exigere, vel extorquere presumat. priores literæ formulam non continent priuilegij; sed epistolæ excitatoriæ Ordinariorum: vt hos religiosos aduersus malefactores tueantur. inter malefactia autem referuntur, quod quidam ab illis extorquebant decimas laborum, seu nutrimentorum suorum, quæ vox laborum generalis quidem est: c. ad audientiam. 12. X. de decim. in verb. nam si intelligeremus tantummodo de noualibus vbi ponimus de laboribus, de noualibus

noualibus pontremus. verum non sunt illa verba concessiua priuilegij, sed vel desumpta ex antiquo formulari, seu stylo Curia, qui tunc fuerit secundum *c. ex parte. 10. X. d. decim.* vbi Alexander III. qui paululum antecessit Innocentium III. nolimus, inquit, latere, quod predecessores nostri ferè omnibus religiosi decimas laborum suorum concesserant. vnde natus ille stylus vsque ad Innocentium III. potuit durasse non mutatus; aut, quod etiam innuunt litera, ex querela religiosorum sumpta ea verba possunt censerì.

Et verò, vtrumque illud fuerit, connectuntur hæc verba; *spretis priuilegijs Apostolica Sedis*: quæ relatio facit vtrique, vt illa inesse censeantur referenti, cum omnibus suis qualitatibus: *l. affe. 1010. D. de hered. institu.* ergo videndum est quænam hîc sint priuilegia: speciale est huius monasterij illud, cuius verba mox recitauimus; & paucis diebus post alias literas expeditum fuit, & generaliter Alexander III. *in d. c. ex parte. predecessor noster.* inquit, *Hadrianus solis fratribus Cisterciensis Ordinis, & Templarijs, & Hospitalarijs, decimas laborum suorum, quos proprijs manibus vel sumptibus colunt, indulgit: ceteris verò, vt de noualibus suis, quæ proprijs manibus vel sumptibus excolant, & de nutrimentis animalium suorum, & de horijs suis decimas non persoluant: quem sumus super his imitati. Quare is, quibus hoc indultum est, hac occasione decimas de alijs rebus ecclesia sua non possunt subtrahere, vel sibi aliquid vltius vndicare.*

Vt ergo Alexander III. generaliter, ita & vicinus illi Innocentius III. in hoc speciali priuilegio, à noualium dumtaxat decimis immunitatem concessit: præcipitque *in d. c. ex parte* Alexander ad res alias non extendi.

At verò arbitratorum quadam sententiâ duæ partes decimarum adjudicatæ sunt Capitulo, quo-

rumlibet fructuum crescentium in terra, quæ ecclesia Capituli aliquando fuit decimalis. etiam noualium presentium, & futurorum; sicut Arnulpho narratur concessa à Papis, *de terris cultis & incultis*: & sic conformiter *d. c. 1. de decim. in 6. vt noualium concessio ad ratam veterum redigatur, & videtur ratio d. sententiæ alludere ad causam c. cum in sua. 30. X. de decim.* vbi deciditur fructuum decimas spectare ad monasterium cui terra fuerat decimalis; quamuis tales fructus ante non perciperent. & sic in d. sententiâ addicuntur duæ partes quorumcumque fructuum presentium & futurorum, crescentium in terra, quæ ecclesie B. aliquando fuerat decimalis: seu quæ vnquam ei soluerit decimas, quamuis superuenirent fructus insoliti. & fieri potest quod aliquæ terræ nullas soluerint decimas, seu præscripserint immunitatem, quas excluderet d. clausula, & fortè fuerint tales aliqua nouales à religiosis de V. ad culturam redactæ, ad quas respexerint d. arbitri, nam et si mero iure, aut exterrone priuilegiorum suorum non sint liberi, potuerunt tamen siue ratione indultorum, quæ dantur ante tempus d. c. *ex parte 10.* siue ex intellectu obsecro d. literarum datur. 4. kal. Aug. possedisse noualium immunitatem & præscripsisse secundum rationem c. cum persona. de priuileg. in 6. vers. Et si priuilegium exhibitum non ad plenum per se sufficit. & c. quod eo magis procederet quo antiquius esse monasterium de V. doceri possit. vt ex historijs inuenitur antecedere datas omnium diplomatum pontificiorum, à d. Actoribus exhibitorum, quippe apud Snetro in *Annalibus Flandria ad an. 1123.* inuenitur Abbatem tunc 23. tribus annis administrasse abbatiam seu præposituram de V. adeoque ab anno 1100. antiquissimum autem munimentorum pontificiorum exhibitum.

2.
Omnibus ferè oim illorū immunitas regularibus concessa.

3.
Deinde restricta ad nouales.

4.
Arbitrorū sententiâ Capitulo duas tertias

exhibitorum à D. Actoribus non peruenit vsque ad illam aetatem, adeoque & antecedit fundatio tempus d. c. ex parte. 10. X. de decim. sed illo tempore sedit Paschalis II. author c. decimas 16. q. 1. & c. nouum. 2. X. de decim. quando religiosi de laboribus suis decimas non soluebant. quo iure immunitatem cepisse, & continuasse potest monasterium de V. de terris suo sumtu cultis. quæ ætas etiam superat omnes à d. Actoribus obiectas decretales restrictiuas. sed diploma Arnulphi datum an. 961. & antiquius est, & complectitur suprâ d. clausulam de terris cultis, & inculis. sed quia & illa contra ius est, in c. tua. §. fin. X. de decim. credi posset dedisse contrariæ possessioni causam: præsertim in primæua incipientis monasterij paupertate, & quoad noualia ab eo ad culturam redacta, cuius antecessores DD. Actorum miserti fuerint, & quoad illa per suam patientiam d. clausulæ priuilegiariæ renunciauerint. c. accedentibus. X. de priuileg.

Quibus considerationibus remotis, D. Reo valde obstarent quæ suprâ diximus, & quod etiam qui priuilegia summa habent, ea non possunt extendere ad possessiones post Concilium generale acquisitas: c. nuper. X. de decim. quod priuilegium super noualibus concessum non extendatur ad noualia antea ab alijs possessa: c. dudum. X. de priuileg. c. 2. in princ. de decim. in 6. c. commissum. X. de decim. quod generatim priuilegio priori non derogatur per posterius, si de illo non fiat mentio: c. veniens de prescript. c. ex multipl. X. de decim. quamuis prius sit generale, posterius speciale. gloss. & DD. in c. generi. de reg. iur. in 6. Abbas in d. c. veniens & in c. 1. X. de rescript. quod potentius debeat esse priuilegium quam sola possessio: & hæc tamen illud operetur: d. c. dudum. & d. c. 2. quod non facta mentione illius non creditur mutata voluntas: c.

cum olim. de re iudic. eoque minus præsumatur voluntas Concedentis alteri ius tollendi: c. pastoralis. de donat. & nominatim in materia decimarum, d. c. dudum. d. c. 2. c. commissam. 2. dilecti. c. quid nouale. X. de verb. signif. adeoque cum in d. priuilegio monasterij non fiat mentio prioris concessionis, & priuilegij Capituli DD. Actorum, non videbitur huic per illud esse derogatum. vt sic vtriusque expensis recte sit lata olim arbitraris sententia, & Ordinarij confirmatio in lite exhibita, his quæ diximus conformis.

Videamus nunc an intentioni D. Rei ius commune sit conforme, quod de laboribus suis decimas dare non teneatur, vt contendit: ex c. 2. X. de decim. vbi genus nouum esse exactionis dicitur, si clerici à clericis decimas exigunt: ex c. decimas, 16. q. 1. quod à monachis siue clericis communiter uentibus nulla ratio finis, vt milites (seu nobiles, eorumue donatarij) aut Episcopi (pro sua quarta Episcopali, aut vbi eis referuatæ sunt) aut persona qualibet (seu parochi, seu clerici ecclesias, altaria, seu decimas obtinentes. c. quæsitum 1. q. 3.) decimas de laboribus seu nutrimentis suis proprijs extorquere debeant. ita vt vlli generi decimationum subijci illic vetentur. ex c. quæsti. ibid. decreuit, inquit, sacer iste conuentus, vt Episcopi & Abbates de agris, & vineis, quæ ad suum vel fratrum stipendium habent, decimas ad ecclesias suas deferri faciant, familia vero eorum ibidem decimas suas vbi infantes eorum baptisantur, &c. denique quod multis locis videantur priuilegia super decimis & immunitate concessa restringi à iure, id fieri in gratiam ecclesiarum parochialium: vt in multis locis exprimitur: adeoque Præpositum de V. eius loci parochum primitiuum fauorem & extensionem promereri, non in odium illius limitationes esse retorquendas. sed enim-

7.
Obiecta
pro immu-
nitate re-
gularium.

5.
Antiquitas
religiosi vt
nullas de-
cimas sol-
uebant.

6.
Quomodo
priuilegia
immunita-
tum re-
stringenda?

enimvero Rebuffus *tract. de decim.* nouo, vt ait, intellectu d. c. 2. X. *ead.* interpretatur de decimis personalibus, ne eas clerici à clericis exigant. idque probat per exceptionē ibi subiunctam. De clericis, qui à clericis spiritualium ministeriorum labores accipiunt, vt eis decimas debeant. Ceterum quia idem c. 2. est eiusdem Pontificis Paschalis II. cuius est d. c. decimas. 16. g. 1. quod agit de laboribus etiam, & nutrimentis, & d. c. quæsti de agris & vineis loquitur, videtur etiam in illis accipiendū: & propterea rectius glossa in d. c. ex parte. 10. X. de decim. in V. *laborum.* distinguit tempora, canones, & decreta citat, secundum quæ magis minusve immunes fuerint clerici, ac religiosi. vt clarum est eos textus, qui in gloss. citantur, non nisi ex temporum ratione conciliari posse. prout & in priuilegijs, seu indultis ex temporum diuersitate contrarietatem soluit. c. ex parte 10. quod & satis innuit iure communi eos ad decimas obligatos alioquin esse, qui priuilegia, quæ iuris sunt relaxatio, & quasi priuata lex, petunt. quia frustra impetratur, quod iure communi conceditur. l. vnic. C. de thesaur. lib. 10. atque adeo omnes religiosi mero nunc iure ad decimas obligati forent; si non haberent priuilegia. Priuilegiorum causa fuisse credi potest, quod refrigerante charitate parochi, ad quos cum parochiarum & bonorum ecclesiæ distinctione decimæ transferant, non tam ad dominium olim quàm administrationem pro omni suo clero; vt diximus in Consult. canon. de decim. conf. 5. & 7. religiosi in prima sua paupertate non satis, prout opus erat, compatiendo erogabant, aut decimas nimis rigidè exigebant; ideo largiora immunitatum indulta sunt concessa: postea cœperunt religiosi ditescere, & parochi nimium per indulta alicubi depau-

perari, & egere; restrictaque sunt indulta. c. suggestum. c. nuper. X. de decim. c. 2. eod. in 6. vt latius restringuntur restrictiones in d. gloss. adeoque priuilegia hodie diligenter inspicienda sunt, secundum diuersitatem temporum diuersimodè concessa, eorumque tenore exactè seruandus. c. porro. X. de priuileg.

Quod illa autem hinc inde restringantur à iure, fieri id in gratiam parochorum, verum quidem est sæpius: sed & illud aliquando in gratiam aliorū, vt antiquiorum possessorum. d. c. dudum. d. c. 2. vnde in plerisque indultis posterioribus solet inferi generalis clausula hæc: sine præiudicio iuris alieni. quam excusimus in Consult. can. tit. de decim. conf. 7. vt hac in causa non videatur prodesse quod monasterio de V. competat ius parochiale, quum diu priuilegium ecclesiæ B. concessum non fuit nimis damnosum. d. c. suggestum. X. de decim. vt si ex priuilegio Arnulphus, aut actores eius donatarij totas decimas ad se traxissent: tunc enim dimidium noualium relinquere debuissent parochi. d. c. 2. §. statimus.

Restat igitur, vt videamus de possessione DD. Actorum, & D. Rei, & quidem cum præscribitur ius decimandi aduersus eum, cui iure communi decimæ competunt, eò quod præscribitur ius commune aduersetur, requiritur possessio centum annorum sine titulo, 40. annorum cum titulo. de præscrip. in 6. tamen cum præscribitur aduersus priuilegiatum sufficit sola possessio continua 40. annorum. c. accedentibus. X. de priuileg. vbi aduersus Templarios, vtique maximè priuilegiatos. d. c. ex parte. c. nuper. X. de priuileg. allegata tantum fuit possessio 40. annorum, & quatenus si Abbas, inquit, & monachi sufficienter ostenderint, quod à Templarijs decimæ de terris prædictis per 40. annos continuè perceperint sine lite (nota) eius ad præstationem ipsarum Templarijs compellat.

8.
Ex temporum successu solucenda.

latis. fatis ergo erit & hic ostendere possessionem 40. annorum sine lite sibi mota à DD. A&oribus, seu eorum antecessoribus, & ratio est, quia d. c. accedentibus dispositio non procedit in vim præscriptionis, ad quam multa sunt requisita, sed præsumptæ renunciationis privilegij: quod amittitur facilius, etiam solo non vsu, quam id quod iure defertur. *cum enim*, inquit d. c. accedent. *tantotempore contra indulta privilegia decimas soluerint, eis renuntiasse tacite præsumuntur*. idem deciditur in *c. si de terra x. cod.* quod tantum 30. annos requirit ad præsumtionem, & decisionem huiusmodi.

Et quamquam hæc loca agant de privilegio immunitatis amittendo, quodque non idem sit in immunitate acquirenda sine titulo per non solutionem, sed requiratur ut ostendatur ratio exemptionis à decimis, *c. 24. x. de decim. Rebuff. cod. tit. n. 40. 41. 55.* tamen cum non tantum nõ solutio, sed & privilegium habetur, quod creditur sufficiens, etsi non sit, præstat tamen præscriptioni titulum, ut 40. annis procedat. *c. cum persona. de priuil. in 6.* atque ita hic eam immunitatem, quæ ex rigore verborum non competeret: ut quamvis decimæ non sint præscriptæ, cum eæ terræ non fuerunt monasterij operis & sumptibus cultæ, sed solutæ à colonis: præscripta tamen sit immunitas cultura monasticæ. *vt diximus.*

Ex ijs autem quæ testes deposuerunt, munimentisque exhibitis constat monasterium de V. de terris suis laboribus cultis fructus integros in horrea auexisse, immunes à decimis, & quidem sine lite. nec enim arguunt quidem DD. A&ores litem vllam motam esse desuper aduersus monasterium.

Negant siquidem eiusmodi culturam & immunitatem, seu non præstationem decimarum; eò quòd

semper ipsi elocarint suas decimas sine talium exceptione: sed id non fatis est. quia eiusmodi indefinitæ & generales elocationes intelliguntur commodè secundum ius & privilegia: vt vniuersalitas eorum sit tantum, quæ eandem habent rationem. *late Puscus, & ab eo citati in verb. Indefinita equipollet vniuersali, & quando secus. conc. 86.* Neque contraria DD. A&orum assertio tollit iuris præsumptionem, in qua fundatur dispositio d. c. si de terra. sicut in rebus incertis feudalibus v. g. & censualibus, territorijs, seu iuribus locatis vel venditis non singulorum descriptorum censuum, canonum, seu iurium territorij, catalogi, seu iuris debetur euictio, sed totius complexi iuris dumtaxat. vt in hæreditate vendita. *Papon. arrest. l. 11. tit. 4. arrest. 17.*

Rectius DD. A&ores arguunt aduersus testimonia, & munimenta: quia d. c. accedent. requirit, vt possessio sufficienter ostendatur, & si allegans in probatione defecerit, aduersarium iubet absolui.

Sed perperam aiunt in hac causa testes, qui olim monasterio famulati sunt, aut impræsentiarum famulantur, tanquam domesticos non censerì idoneos; quippe & ipsi clerici ac monachi in causa suæ ecclesiæ, aut monasterij testificari iure possunt. *c. cum nuntius. c. insuper, & qua vtrobique à gloss. late citantur. x. de testib.* præsertim cum hodie famuli mercede conducti, quamvis in eadem domo habitent, ex contractu tantum operas præstant, non gratis impensas accipiunt; nec eis vltra operas locatas imperari potest: & magis utique extranei censendi sunt, quam clerici, aut monachi in causa ecclesiæ suæ: cuius hi sunt partes & membra. cum ergo maior sit ratio repellendi testimonium clerici & monachi, quam famuli; & illud tamen admittatur; debet & famuli. *arg. à maiori. de cuius*

11.
De domesticis & olim famulis; an præbent?

M energia

10.
Examina-
tur posses-
sio & illius
probatio.

energia latè Euerard. in loc. legal. A maiori; præsertim dum famuli esse pridem deserunt, quippe qualitas adiecta verbo intelligitur secundum tempus verbi. l. in delictis. §. si extraneus. D. de noxal. glem. si benef. de præbend. adeoque quod dici solet de testibus domesticis repellendis intelligitur de ijs, qui domestici sunt tempore quo testantur, seu repelluntur.

Sed & videndum est an testimonijs & munimentis possessio quadragenaria sit satis probata? & quidem ad illius probationem sufficit probare principium, & finem, & aliquid de medio. gloss. in c. volumus. v. inconcussam. 16. q. 4. Bart. in l. Celsus. D. de usucapion. eo enim ipso continuas mediorum præsumitur, quod extrema probeatur. Menoch. de præf. l. 6. n. 1. & 13. sed si uterque possessionem inuicem contrariam præterdit, aut alter præscriptionem, alter interruptionem; ab utraque parte testes recipiuntur; & si probata fuerit interruptio, præscriptio non tenebit. c. illud. X. de præscript. vt etiam immemorialis præscriptio cesset si qua de visu vel auditu sit in contrarium memoria. l. 2. §. item labeo. D. de aqua pluua arc. l. 8. arbiter. 28. D. de probat. probanda fuisse ergo à DD. Actoribus interruptio; si ante 40. annos, & de præfenti D. Reus probatit proprijs operis aut sumptibus monasterij terras fuisse cultas, & fructus à decimis immunes auectos.

Et quamuis daremus DD. Actores habere intentionē fundatam in generalitate iuris decimandi, quoad duas tertias; tamen, quoniam & illud ex priuilegio natum est; & contra dispositionem iuris: d. c. sua. §. fin. X. de decim. imperfectæ probationes facilius recipiendæ sunt. tum propter fauorem antiquitatis d. monasterij; vt passim illum DD. admittunt, tum propter causam d. c. ex parte. 10. X. eod. quod olim omnibus ferè religiosis gene-

raliter de laboribus fuerit concessa immunitas. vt ibidem dicitur. imò tum ea quasi iuris communis fuerit, d. c. decimas. cum monasterium hoc construeretur. eoque in principio fundationis illa vfos nostras fuisse; aut has terras olim ad culturam redegeisse; & sic ex noualibus (quales semper exinde manent c. fin. X. de decim.) decimas non soluisse; probari censetur. arg. à communiter accidentibus. quia præsumitur pro eo, quod communiter accidit. aded vt onus probationis contrariæ transferatur in aduersarium. Euerard. ubi sup. l. c. communiter accidentibus. & quia mutatio non faciliè præsumitur. Menoch. de præf. 37. 42. & alij pluribus seqq. eiusdem libri. & ex præfenti possessione præsumptio inferitur de præterita. Moneta tract. de decim. c. 5. n. 74. 103. & seqq.

Si tamen imperfectior probatio videbitur, poterit redire D. Reus ad possessorium iudicium, quod semper licet. l. naturaliter. §. ni il commune. D. de acquir. poss. vlt. que ad causam conclusam. c. pastoralis. X. de caus. poss. & proprii. vt hac causa per appellationem retracta est ad statum litis contestatæ. l. furri. 6. D. de his qui not. infam. In possessorio autem iudicio postea fati sufficere ad securiorem spem victoriæ. ac deinde, si repetatur causa petitoria, secundum possessorem erit iudicandum, nisi de iure petitoris euidenter doctum erit. §. retinenda. in §. de interd.

De regularibus.

RESPONSVM I.

De Donatis, an sint veri religiosi?

VT quis verè sit religiosus requiritur professio expresse, vel

12.
Probandū
principium
& finem.

13.
Medium
an præsumitur,
an interruptio?

14.
Antiquitatis
fauorabilis
probatio.